

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти

Кафедра соціальної роботи та соціальної педагогіки

**«ЗАТВЕРДЖЕНО»**

Вченою радою Факультету психології,  
соціальної роботи та спеціальної  
освіти

Протокол № 2 від 15 березня 2023 р.

Голова Вченої ради



Наталія КЛІШЕВИЧ



**ПРОГРАМА**

**АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

(назва форми підсумкової атестації)

спеціальності: 231 Соціальна робота

(шифр, назва спеціальності)

рівня вищої освіти: першого (бакалаврського)

освітньої програми: 231.00.02 Соціальна педагогіка

(шифр, назва освітньої програми)

Схвалено на засіданні  
кафедри соціальної педагогіки та соціальної  
роботи

Протокол № 1 від «31» січня 2023 р.

Зав. кафедри  Тетяна ЛЯХ

2022-2023 навчальний рік



## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасна підготовка фахівців спеціальності «Соціальна робота» за освітньою програмою 231.00.02 Соціальна педагогіка ґрунтується на інтеграції навчальних дисциплін, які спрямовані на підготовку компетентного конкурентоспроможного фахівця в галузі соціальної педагогіки, здатного на високому професійному рівні виконувати свої обов'язки у сфері соціально-педагогічної діяльності з дітьми, молоддю та сім'ями у різних інститутах соціального виховання.

Актуальним у процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів є дотримання співвідношення теоретичного та практичного компонентів, що передбачає формування знань, умінь та навичок та проявляється у багатьох аспектах професійної діяльності.

Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти вимагає сформованості загальних та фахових компетентностей, які забезпечуватимуть успішність майбутньої діяльності, професійного мислення, роботи в команді, з різними категоріями отримувачів послуг, здатність аналізувати ситуації та визначати актуальні соціально-педагогічні проблеми, здійснювати організацію волонтерської діяльності.

Отримання першого (бакалаврського) освітнього рівня за спеціальністю «Соціальна робота» базується на визначенні рівня підготовки випускників із дисциплін, спрямованих на формування загальних компетентностей та дисциплін, спрямованих на формування фахових компетентностей професійно-практичної підготовки відповідно навчального плану.

Чинним навчальним планом підготовки передбачено атестаційний екзамен.

Питання атестаційного екзамену відповідають змісту робочих програм навчальних дисциплін, які виносяться на атестацію згідно з ухвалою кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

На атестаційний екзамен виносяться зміст таких навчальних дисциплін:

- Теорія та історія соціальної роботи
- Соціальна педагогіка
- Технології соціально-педагогічної роботи у різних соціальних інституціях
- Методика організації волонтерської діяльності
- Соціально-педагогічна профілактика та реабілітація

**Форма проведення** – тестова.

**Тривалість** – 120 хв.

**Оцінювання:** тест оцінюється за 100 бальною шкалою.



## Критерії оцінювання знань

Кількість балів (max – 100)	Критерії
90 – 100	Виставляється за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
82 – 89	Виставляється за ґрунтовні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
75 – 81	Виставляється за міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
69 – 74	Виставляється за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
60 – 68	Виставляється за слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 59	Виставляється за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.



**ПРОГРАМА**  
**атестаційного екзамену**  
**231 Соціальна робота першого (бакалаврського) освітнього рівня**  
**за освітньою програмою 231.00.02 Соціальна педагогіка**

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

Сутність соціальної роботи як виду професійної діяльності, соціального інституту та науки. Історичний розвиток розуміння сутності соціальної роботи. Сучасні визначення соціальної роботи. Провідні категорії соціальної роботи. Практика соціальної допомоги та благодійності як підґрунтя становлення професійної соціальної роботи. Соціальна допомога, соціальний захист та благодійність в історії людства. Передумови зародження професійної соціальної роботи в Західній Європі та Північній Америці. Основні етапи становлення професійної соціальної роботи в зарубіжних країнах. Сучасний стан соціальної роботи в світі. Історія та сучасний стан професійної соціальної роботи в Україні. Соціальна робота як вид професійної діяльності. Сутність поняття «теорія соціальної роботи». Класифікація теорій соціальної роботи. Компоненти теорії соціальної роботи. Сучасні теорії соціальної роботи. Надавачі та отримувачі (користувачі) соціальних послуг та втручань, соціальні працівники (фахівці, волонтери) та клієнти й їх оточення як суб'єкти соціальної роботи. Функції і професійні ролі соціального працівника. Цінності сучасної соціальної роботи. Етичні принципи соціальної роботи. Базові методи соціальної роботи.

**Рекомендована література**

1. Глобальне визначення соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2018. № 2. С. 96-99
2. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. № 1. С. 70-86
3. Сучасні теорії соціальної роботи: Антологія [упор. Т. Семигіна]. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 160 с.
4. Фурман. А.В. Історія соціальної роботи : підручник / Анатолій Фурман, Марія Підгурська. К. : Академія, 2018. 160 с. : рис., табл. (Альма-матер). Бібліогр.: С. 154-158
5. McNutt John G. Social Work Practice: History and Evolution. URL: <https://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-620?print=pdf>
6. Stuart Paul H. Social Work Profession: History. URL: <https://oxfordre.com/socialwork/view/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-623?print=pdf>

**СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА**

Соціальна педагогіка як галузь педагогічної науки (визначення, предмет, об'єкт, мета, завдання, зв'язок з іншими науками). Характеристика соціально-педагогічної діяльності (визначення, мета, завдання, характеристика суб'єктів та об'єктів соціально-педагогічної діяльності).



Соціалізація як соціально-педагогічний феномен.

Сім'я як середовище соціалізації особистості (визначення, сім'я як мала група та соціальний інститут, функції і параметри сім'ї). Сутність сімейно-орієнтованого підходу в соціальній роботі. Ознаки вразливості сім'ї.

Сімейні форми влаштування дітей сиріт, та дітей, позбавлених батьківського піклування (усиновлення, опіка/піклування, прийомна сім'я, ДБСТ (дитячий будинок сімейного типу), їх характеристики).

Характеристика делінквентної поведінки дітей та молоді (причини, види, важковиховуваність як передумова делінквентної поведінки).

### **Рекомендована література:**

1. Агаркова Н. І. Педагогічні умови забезпечення соціально-правового захисту старшокласників : дис. канд. пед. наук, 13.00.05. Київ, 2015. 185 с.
2. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи : монографія Київ : Наук. світ, 2006.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за ред. І. Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. 536 с.
4. Копиленко О. Л., Сусол О. К., Хомік Л. В. та ін. Конвенція ООН про права дитини та законодавство України. Роз'яснення, коментарі / за заг. ред. О. Л. Копиленка. Київ : РННЦ "ДНІТ", 2012. 200 с.
5. Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверєва, Т. Г. Веретенко та ін. К. : Академвидав, 2014. 2-е видання. 312 с.
6. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 2 (Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми) / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.
7. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; Ч. 1. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
8. Якса Н. В. Історія соціальної педагогіки : метод. посіб. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 156 с.

## **ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ У РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ**

Технології соціально-педагогічної роботи: сутність та специфіка. Основні підходи до угруповання технологій соціально-педагогічної роботи.

Загальнонаукові методи в соціально-педагогічній роботі. Психологічні методи в практиці соціально-педагогічної роботи (психодіагностика, психокорекція, психологічне консультування, психотерапія). Соціологічні методи (аналіз соціуму, моніторинг, фокус-група, паспортизація). Педагогічні методи (методи формування свідомості, організації діяльності, методи стимулювання, методи самовиховання). Організаційні форми соціально-педагогічної роботи, їх класифікація, види, методика підготовки та проведення базових форм роботи.



Особливості застосування технологій психолого-педагогічної терапії в практиці роботи соціального педагога. Технології консультування в діяльності соціального педагога: види, особливості, умови застосування.

Технології соціально-педагогічної роботи в різних умовах соціального середовища. Соціокультурне середовище великого міста та особливості соціально-педагогічної роботи в ньому. Інформаційні технології в соціально-педагогічній роботі.

Основні напрями соціально-педагогічної діяльності в закладах освіти різного типу. Заклади відпочинку та оздоровлення у вирішенні проблем соціально-педагогічної роботи. Соціально-педагогічна робота студентської соціальної служби.

Технології соціально-педагогічної роботи в середовищі родини. Методика організації роботи сімейного клубу, сімейного консультування. Технології підготовки і проведення сімейного свята. Особливості технологій роботи з сім'ями ТПО.

#### **Рекомендована література:**

1. Безпалько О. В., Зверєва І. Д., Веретенко Т. Г. Соціальна педагогіка : навч. посіб. К. : Академвидав, 2013. 312 с.
2. Вайнола Р. Х. Технології соціально-педагогічної роботи : курс лекцій. К.: КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2008. 152 с.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери : за ред. І.Д. Зверєвої. Київ, Сімферополь : Універсум, 2012. 536 с.
4. Завадська Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога : навч. посіб. К. : Видавничий Дім «Слово», 2008. 240 с.
5. Козирєв М. П. Соціальна педагогіка: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 352 с.
6. Методи та технології роботи соціального педагога : навч. посіб. авт.-уклад. : С. П. Архипова, Г. Я. Майборода, О. В. Тютюнник. К. : Видав. Дім «Слово», 2011. 496 с.
7. Сорочинська В.Є. Організація роботи соціального педагога: навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 198 с.
8. Технології соціально-педагогічної діяльності : навч. посіб. / за заг. ред. Н. В. Заверико. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. 280 с.

#### **МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Зміст понять «милосердя», «благодійність», «меценатство», «спонсорство», «благодійна діяльність», «волонтерська діяльність». Передумови виникнення волонтерського руху в світі. Історія розвитку волонтерського руху в Україні. Функції координатора волонтерської групи. Технологія складання плану залучення волонтерів. Методи набору волонтерів. Методи відбору волонтерів. Підготовка волонтера до роботи в організації. Мотивування волонтерів до діяльності. Способи утримання волонтерів в організації. Наукові підходи до класифікації волонтерів за кордоном та в Україні. Внутрішньо-організаційний



підхід до планування залучення волонтерів. Проектний підхід до планування залучення волонтерів. Методи здійснення контролю за діяльністю волонтерів в організації. Технологія розробки угоди про співпрацю між волонтером та організацією. Розробка програми заходів щодо визнання волонтерів в організації. Нормативно-законодавче забезпечення волонтерської діяльності в Україні. Ресурсне забезпечення волонтерської діяльності. Види інструктажу та їх роль у координації діяльності волонтерів. Менторська підтримка у волонтерській діяльності.

### Рекомендована література:

1. Вашкович В. В. Опис волонтерської допомоги (завдання) у договорах про надання волонтерської допомоги / В. В. Вашкович // Підприємництво, господарство і право. – 2018. – № 2 (18). – с. 44–47. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/20593/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%20%E2%84%965.pdf>.
2. Закон України «Про волонтерську діяльність» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. 2011. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
3. Лях Т. Л. Волонтерство в соціально-педагогічній діяльності / Т. Л. Лях // Соціальна педагогіка : навч. посібник / За заг. ред. О. В. Безпалько; Авт.-кол. О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, Т. Г. Веретенко та ін. : – К. : Академвидав, 2014. – 312 с.; С. 119–128.
4. Лях Т. Л. Волонтерська діяльність. Енциклопедія освіти : енциклопедія / ред. В. Кремень. Київ, 2021. С. 138–139.
5. Лях Т. Л. Методика організації волонтерських груп : Навч. посіб. / Т. Л. Лях. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. — 160 с.
6. Лях Т. Л. Проблеми нормативно-правового забезпечення волонтерської діяльності в соціальній сфері. Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади : матеріали III Всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю, м. Суми, 1–2 черв. 2021 р. Суми, 2021. С. 69–72. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39005/>
7. Лях Т. Л., Фролова Л. С. Особливості організації діяльності волонтерських груп в умовах пандемії COVID-19. Актуальні проблеми соціальної роботи та соціального забезпечення : європейський та національний вимір : Матеріали I Міжнар. науково-практ. конф., м. Луцьк, 27–29 трав. 2021 р. / ред. С. Чернета. Луцьк, 2021. С. 102–106. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36531/>
8. Лях Т.Л. Розвиток волонтерських ініціатив як інструменту активізації людських ресурсів місцевих громад / Aktualne problemy społeczne Ukrainy i Polski. Aspekty partnerstwa instytucji państwowych i organizacji pozarządowych. Chełm, 2021. С. 22–30 <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35471/>
9. Маккарлі С. Управління діяльністю волонтерів. Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / С. Маккарлі, Р. Лінч ; пер. з англ. О. Винничук. – К. : Ресурсний центр розвитку громадських організацій „Гурт”, 1998. – 160 с.
10. Менеджмент волонтерських груп від А до Я : навч.-метод. посібник / За ред. Т. Л. Лях ; авт.-кол.: З. П. Бондаренко, Т. В. Журавель, Т. Л. Лях та ін. – К. :



ТОВ «ВПК «ОБНОВА», 2014. – 3-е видання перероб. та допов. – 288 с. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3486/>

11. Менеджмент волонтерських програм: посібник для підготовки менеджерів волонтерських програм / За заг. ред. Т.І. Сила, Т.Л. Лях; авт..кол.: Т. Журавель, Т. Лях, К. Пуха та ін.. – К.: ОБНОВА-КОМПАНІ, 2020. – 174 с. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35678/>

12. Потенціал волонтерства та лідерства у здійсненні профілактики ВІЛ та ризикованої поведінки на базі професійно-технічних навчальних закладів : навч.-метод. посібник // Журавель Т. В., Лях Т. Л., Спіріна Т. П. та ін.; за ред. Т. В. Журавель, Т. Л. Лях. – К. : ФО-П Буря О. Д., 2014. – 224 с. <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4959/>

### **СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ**

Поняття соціальна профілактика. Суб'єкти та об'єкти профілактики. Види та рівні соціальної профілактики: первинна, вторинна, третинна, загальна, спеціальна, індивідуальна. Завдання первинної, вторинної та третинної профілактики.

Визначення поняття реабілітації та корекції. Види та напрями реабілітації: соціально-педагогічна, психологічна, соціальна, медична, трудова, професійна. Реабілітаційна програма та індивідуальний план реабілітації.

#### **Рекомендована література:**

1. Бахтиєв Р. А., Остролуцька Л.І. Розвиток соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю з інвалідністю в період реформування соціальної сфери (з досвіду мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями м. Києва) : інформаційно-методична збірка. Дніпро: Київ, 2020. 116 с.
2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. І.Д.Зверєвої. Київ, Симферополь: Універсум, 2012. 536 с.
3. Енциклопедія освіти / гол. ред. Василь Кремень. К. : Юрінком Інтер, 2008.
4. Журавель Т.В. Соціальна профілактика як напрям соціально-педагогічної діяльності. *Соціальна педагогіка* : навч. посібник / за заг. ред. О. В. Безпалько. Київ, 2013. С. 85–101.
5. Остролуцька Л. І. Розвиток центрів реабілітації дітей та молоді з інвалідністю в Україні (90-ті рр.ХХ - початок ХХІ століття) : автореф. дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.05. Київ, 2021. 20 с.